

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КЛУБ ЯК ОДИН ІЗ СКЛАДОВИХ МОЛОДІЖНОГО РУХУ В УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 80-Х РОКІВ ХХ СТ.

Перебудовчі процеси в СРСР характеризувалися активізацією молодіжного руху в Українській РСР та зростанням кількості молодіжних угруповань, клубів, організацій. Учасники цих молодіжних об'єднань обговорювали велике коло різних питань, серед яких були проблеми історії України, української мови, культури. Вони почали все активніше вимагати вирішення низки соціально-економічних, екологічних і національно-культурних проблем, припинення русифікації і реабілітації жертв політичних репресій, забезпечення демократичних і національних прав українського народу, а згодом – виходу республіки зі складу СРСР і проголошення незалежності України. Однією з таких молодіжних організацій був Український культурологічний клуб (УКК), який згуртував навколо себе прогресивну та патріотичну молодь. Діяльність УКК не обмежувалася культурою, а була спрямована на критику існуючої системи, національної політики центру. Культурологи наполягали на відновленні української державності, реабілітації політв'язнів, демократизації українського суспільства, розбудові багатопартійної політичної системи тощо.

Висвітлення діяльності даної молодіжної структури дозволить більш повно відтворити картину національно-демократичного руху другої половини 1980-х років, як однієї із складових здобуття української незалежності.

Ключові слова: *молодь, молодіжний рух, молодіжні організації, молодіжні об'єднання, Український культурологічний клуб, національно-демократичний рух.*

Процессы перестройки в СССР характеризовались активизацией молодежного движения в Украинской ССР и ростом молодежных группировок, клубов, организаций. Участники этих молодежных объединений обсуждали широкий круг различных вопросов, среди которых были проблемы истории Украины, украинского языка, культуры. Они начали все активнее требовать решения ряда социально-экономических, экологических и национально-культурных проблем, прекращения русификации и реабилитации жертв политических репрессий, обеспечения демократических и национальных прав украинского народа, а затем – выхода республики из состава СССР и провозглашения независимости Украины. Одной из таких молодежных организаций был Украинский культурологический клуб (УКК), который сплотил вокруг себя прогрессивную и патриотическую молодежь. Деятельность УКК не ограничивалась культурой, а была направлена на критику существующей системы, национальной политики центра. Культурологи настаивали на восстановлении украинской государственности, реабилитации политзаключенных, демократизации украинского общества, развитии многопартийной политической системы и тому подобное.

Освещение деятельности данной молодежной структуры позволит более полно воссоздать картину национально-демократического движения второй половины 1980-х годов, как одной из составляющих получения украинской независимости.

Ключевые слова: *молодежь, молодежное движение, молодежные организации, молодежные объединения, Украинский культурологический клуб, национально-демократическое движение.*

Restructuring processes in the USSR were characterized by activation of the youth movement in the Ukrainian SSR and the increasing number of youth groups, clubs and organizations. Members of youth organizations discussed a great range of different issues, including problems in the history of Ukraine, Ukrainian language and culture. They began increasingly require solving a number of socio-economic, environmental and national-cultural issues, termination of Russification and rehabilitation of

victims of political repression of democratic and national rights of the Ukrainian people, and then – out of the republic from the USSR and the independence of Ukraine. One of these youth organizations was Ukrainian Cultural Club (UCC), who gathered around a progressive and patriotic youth. Activities UCC not limited to culture, and was aimed at criticizing the current system of national policy center. Culture insisted on the restoration of Ukrainian statehood, rehabilitation of political prisoners, democratization of Ukrainian society, the development of multi-party political system and so on.

The coverage of this youth organizations will play a full picture of the national democratic movement in the second half of 1980 as one of the components of obtaining Ukrainian independence.

Key words: youth, youth movement, youth organizations, youth groups, Ukrainian Cultural Club, the national democratic movement.

Постановка проблеми. Період перебудови розпочинає принципово новий етап в розвитку молодіжного руху в Україні, який можна описати політизацією, активізацією існуючих «неформальних» громадсько-політичних молодіжних об'єднань, а також створенням нових молодіжних структур, які стали невід'ємною частиною українського суспільства. Одним із таких утворень був Український культурологічний клуб. Аналіз процесів у молодіжному середовищі, а саме у таких утвореннях дозволить здійснювати ефективнішу державну молодіжну політику, яка значно активізує участь молоді в суспільно-політичних процесах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями молодіжного руху та молодіжних утворень займалося багато науковців (І. Курас, О. Бойко, М. Головатий, Д. Князевич), які висвітлювали основні події в суспільно-політичному житті країни, які призвели до поширення певних думок в середовищі молоді та формування настроїв серед молоді, які в кінцевому результаті привели до утворення потужних суспільних формувань та рухів. Питаннями суспільно політичних настроїв та участі в них молодіжних організацій та рухів займалися науковці О. Корнієвський, В. Литвин, А. Русначенко та ін.

Мета написання статті – висвітлити процес утворення УКК та події і явища, які впливали на його функціонування.

Виклад основного матеріалу. 16 серпня 1987 року відбулися установчі збори УКК. Засновниками клубу стали А. Киреев, Л. Мілявський, О. Шевченко, В. Федько, І. Запорожець, С. Набока, А. Битченко, М. Дикий, А. Нагорний, О. Пашкевич, Е. Кірюхін, С. Заріцька, О. Гейко-Матусевич, Л. Лохвицька [Князевич, 2002, с.59]. Вони ухвалили статут, обрали керівну раду і голову УКК. Першим головою УКК був науковець А. Киреев, згодом його замінив С. Набока [Ткачук, 2009, с. 10].

У преамбулі до статуту відзначалося, що: «Український культурологічний клуб є творчим любительським об'єднанням, створеним на основі громадської самодіяльності, спільних інтересів та індивідуального членства учасників з метою задоволення духовних запитів у сфері вивчення й поширення української культури, розширення загальнонаукового світогляду, надання допомоги в самоосвіті, самовдосконаленні, у змістовному проведенні дозвілля». Формами роботи

УКК визначалися: диспути, семінари, читацькі конференції, концерти, проведення виставок й інші науково-просвітницькі заходи [Шевченко, 2005, с. 16].

Представники Київського міськвиконкому відмовилися реєструвати статут УКК. Вони вимагали, щоб в документі було чітко виписано ставлення до радянської влади, методологічну основу культурологічних досліджень, сутність відносин з міським управлінням культури, а також внесення до статуту положення, що УКК не проводитиме публічних вечорів, надання управлінню культури права розпускати клуб. Лідери УКК на це не погодилися, а тому клуб діяв без реєстрації. Діяльність УКК не обмежувалася культурою, а була спрямована на критику існуючої системи, національної політики центру [Гарань, 1993, с. 10]. Культурологи наполягали на відновленні української державності, реабілітації політв'язнів, демократизації українського суспільства, розбудові багатопартійної політичної системи тощо.

В історії УКК С. Набока виокремлював 4 періоди. Легальний період – від заснування до виходу першої критичної статті в газеті «Вечірній Київ» (18 жовтня 1987 р.). За цей час в УКК відбулися 5 публічних дискусій. Нелегальний період – після критичних публікацій в ЗМІ, УКК відмовлено у приміщенні та реєстрації. У цей час засідання УКК відбувалися на приватних квартирах, парках. Вуличний період – весною 1988 року УКК провів низку вуличних акцій, першою із яких була демонстрація на площі Жовтневої революції 26 квітня. Період репресій – у липні 1988 року влада розпочала переслідування членів УКК, було зірвано низку акцій організації [Набока, 2005, с. 65-66].

Дискусійні вечори УКК збирали сотні учасників, передусім студентів київських вишів. Критична кампанія в ЗМІ з боку офіційної влади лише додавала УКК відомості. Його ідеї підхоплювала молодь. Так, лідер студентської «Громади» Д. Корчинський відзначав: «...Ми, студенти Київського університету, почули про нього і прийшли, знаючи імена Чорновола, Горинів. Якби не було УКК, то багато чого не було б...» [Овсієнко, 2005 с. 95].

Реакцією влади на диспут «Білі плями в історії України» стала публікація О. Швеця «Театр тіней» в газеті «Вечірній Київ». Автор звинувачував культурологів в «націоналізмі», «екстремізмі», фальшуванні історії тощо. Водночас, він змушений був визнати, що дискусії УКК викликали інтерес студентської молоді: «Ідея створення в Києві такого молодіжного (або «неформального», як зараз полюбують говорити) клубу давно назріла. Назріла як ще одна форма невимушеного, захопленого спілкування людей, об'єднаних одним інтересом, однією широкою любов'ю – до минулого, сьогодення й майбутнього рідної землі, до її культури, історії, мистецтва. Ніде правди діти, методи роботи багатьох будинків культури, бібліотек і так званих «гуртків за інтересами» залишають, м'яко кажучи, бажати кращого. А тут робота такого клубу – та ще з участю в цікавих

заходах по відновленню пам'яток старовини, пошуку невідомих історичних документів, популяризації творчості незаслужено забутих у різні роки поетів та письменників! – ну кого ж не захопить така ідея! Тож кількість постійних учасників засідань створюваного, хоча ще й не зареєстрованого, клубу повільно, але неухильно почала зростати, обчислюючись з часом уже десятками» [Швець, 1987].

Стаття викликала значний резонанс. За даними редакції, до 13 листопада 1987 р. надійшло 1006 листів-відгуків: у 73 схвалювалася позиція газети, 33 дописувачі заперечували її, якою ж була позиція решти – невідомо.

Проректор Київського педінституту іноземних мов Г. Артемчук щодо УКК писав: «...намагаються очорнити нашу радянську дійсність, кинути чорну тінь на героїчне минуле українського народу. При цьому вони перекручують факти, тлумачать їх у вигідному для своїх «концепцій» світлі, розраховуючи на необізнаність деякої частини молоді у недавній історії Радянської України». Спростувань лідерів УКК із приводу статті О. Шевця редакція газети не опублікувала.

УКК привертав увагу молоді до проблем української історії та українізації навчального процесу. Впродовж 1987-1988 років на засіданнях УКК обговорювалася діяльність відомих українських діячів М. Грушевського, В. Винниченка, С. Петлюри, науковий доробок М. Кравчука, С. Рудницького, М. Ворського, творчий спадок Т. Шевченка, В. Стуса, М. Хвильового, В. Підмогильного та ін. Члени клубу аналізували проблеми українського державотворення, політичних репресій, Голодомору 1932-1933 років.

Члени УКК виступили проти будівництва на території Київської братської школи і Києво-Могилянської академії ідалень Вишого політичного військового училища і руйнації пам'яток культури і духовності. 4 жовтня 1987 року УКК надіслав листи до органів влади, вимагаючи покарання для службовців, що порушили законодавство про охорону пам'яток історії й культури. Активісти УКК наполягали на виселенні військового училища з приміщень Київського братства і переданні цих приміщень культурним установам, проведення урочистого перепоховання на території Києво-Могилянської академії останків зі сплюндрованих могил [Скочок, 2005, с. 113].

Навесні 1988 року УКК зосередився на проведенні вуличних акцій. У березні активісти клубу відзначили шевченківські дні. 9 березня біля пам'ятника Тараса Шевченка в Києві відбувся несанкціонований мітинг, присвячений дню народження поета. На майдані навпроти Київського державного університету зібралось близько 150 представників незалежної громадськості [Камінський, 1990, с. 419].

До другої річниці Чорнобильської трагедії активісти УКК вирішили провести демонстрацію екологічного спрямування. В переддень акції було

виготовлено плакати «Геть АЕС з України», «УКК – за без'ядерну Україну». «Не хочемо мертвих зон», «АЕС – на референдум», «Промисловість, землю, воду – під екологічний контроль», «Кожному – персональний дозиметр». Лідери УКК закликали до участі в акції студентів, гіппі-пацифістів, кришнаїтів. До Москви було відправлено представника УКК, який мав запросити до Києва закордонних журналістів і видавців журналів «Гласність» і «Експресс-хроніка».

Активність клубу викликала занепокоєння органів КДБ. В їх інформаційному повідомленні від 25 квітня 1986 року йшлося: «Екстремістські налаштовані активісти УКК не відмовилися від своїх задумів розвернути під прикриттям «клубу» націоналістичну обробку молоді». 26 квітня 1988 року на площі Жовтневої революції відбулася перша в Києві несанкціонована демонстрація. Близько 60 культурологів, дехто з дітьми, зайняли частину тротуару, де розгорнули екологічні гасла. До учасників акції, за словами В. Шевченка, приєдналися близько 300 перехожих. [Шевченко, 1993].

Вбачаючи у діях культурологів порушення громадського порядку, правоохоронці розігнали демонстрацію, затримавши 50 активістів клубу. Цього ж дня у газеті Київського міськкому КПУ «Прапор комунізму» з'явилося повідомлення, що група «по-екстремістські» налаштованих осіб із членів УКК намагалися провокувати безпорядки, провокаційними вигуками і написами на транспарантах підбурювали перехожих до протиправних дій. У наступному випуску газети було надруковано гнівні відгуки читачів з приводу екологічної демонстрації, наприклад: «Ганьба провокаторам з УКК!», «Гріють руки», «Графік було зірвано», «Не спекулювати на недоліках, а гуртом виправляти», «Раді старатись...», «Облиште галас, шановні!».

Влада намагалася обмежити вплив клубу на інші альтернативні молодіжні об'єднання. У травні 1988 року газета «Радянська Україна» осудила спроби культурологів радикалізувати студентське товариство «Громада».

Члени УКК дбали про повернення історичної пам'яті, брали участь у роботі дискусійних клубів, які в той час почали з'являтися. Так, з квітня 1988 року з ініціативи ЦК ЛКСМУ молодіжний дискусійний клуб діяв при Інституті історії АН УРСР. Його засідання відвідували викладачі, студенти, молодь, що цікавилася історичними проблемами, а також представники УКК, «Спадщини» і «Громади», а також співробітники КДБ УРСР. Останні ретельно протоколювали перебіг засідань. В документі КДБ від 19 травня 1988 року зазначалося, що для обговорення політики радянської влади у 1920-1930-х роках в актовій залі Інституту історії зібралися близько 200 осіб. Серед загалу своєю активністю відрізнялися 5-7 членів УКК. Вони намагалися загострити хід дискусії і ставили перед науковцями незручні питання про політичні репресії, діяльність

радянських органів держбезпеки, нищення духовності і культури українського народу.

26 червня 1988 року УКК разом із Київською філією УГС, молодіжними товариствами «Громада», «Спадщини», асоціацією «Зелене милосердя», молодіжною філією Київської організації Спілки письменників України провели під стінами Київського вищого військово-морського політичного училища демонстрацію з вимогою звільнити територію Києво-Могилянської академії від присутності військових. Демонстрація викликала хвилювання районного партійного керівництва на чолі з І. Салієм, адже могла коштувати їм посад. [[Ткачук, 2009, с. 79].

З середини 1988 року влада посилює політичний тиск на членів клубу. До 40-ї річчя ухвалення ООН декларації про права людини лідери УГС, УКК, УДС, «Громади» намагалися провести велелюдні акції в Києві, Львові та інших містах. Партійні органи і КДБ УРСР зробили все можливе, щоб вони не відбулися. Більшість лідерів було затримано правоохоронцями і представниками спецслужб. Як наслідок, у Києві на площі Жовтневої революції зібралася лише невелика група активістів УКК і «Громади», які висловлювали невдоволення діями правоохоронних органів, а згодом підготували звернення до закордонних ЗМІ та правозахисних організацій.

За задумом влади відвернути київську молодь від політизованого УКК мав Молодіжний театр на чолі з Л. Танюком, що повернувся з Москви. Газета київських обласного та міського комітетів ЛКСМУ, висвітлюючи один із «театральних вечорів» Молодіжного театру, присвячений поемі Івана Франка «Мойсей» резюмувала: «Вечір, як завжди, відзначався академічністю підходу до теми, продуманістю, виваженістю оцінок. Вже вкотре подумалось: ось захід, який може всерйоз протистояти незрілим метанням так званого Українського культурологічного клубу, «Пам'яті». Бачимо, що комсомольці одночасно намагалися протиставити Молодіжний театр і УКК, а також поставити клуб в один ряд із відомою московською антисемітською організацією.

Однак Молодіжний театр став центром української культури. Це був єдиний у Києві театр, що грав навіть дитячі вистави українською мовою. Він здобув велику прихильність глядачів. Коли ж театр зібрався на гастролі до Львова з прем'єрою комедії М. Куліша «Мина Мазайло» влада вдалася до тиску. Художню раду, до складу якої, крім акторів та мистецтвознавців, входили відомі діячі – І. Драч, Д. Павличко, М. Жулинський, В. Брюховецький, Ю. Щербак було розпущено, а гастролі скасовано.

У другій половині 1988 року лідери клубу зосередилися на діяльності інших суспільно-політичних об'єднань, а він існував лише формально. Так, О. Шевченко став головою Київської організації УГС, Л. Мілявський створив і очолив Українську національно-демократичну лігу, С. Набока

працював в УНДЛ і Товаристві «Меморіал». Більшість членів УКК перейшли до УГС, що і продовжило подальший розвиток молодіжного руху в Україні.

Отже, зародження масового громадсько-політичного руху в Україні розпочиналося із появи численних неформальних груп, об'єднань, організацій, які виникали, як і повсюдно в СРСР на початковому етапі перебудови. Український культурологічний клуб, як один з представників даного руху справедливо вважається одним із «дорослих» громадських об'єднань, не зважаючи на досить юний вік учасників, який зміг своєю діяльністю всупереч політичним перепонам, довести значущість молодіжного руху та голосу молоді в суспільному житті країни.

ЛІТЕРАТУРА

- Гарань, 1993* – Гарань О. В. Убити дракона (З історії Руху та нових партій України) / О. В. Гарань. – К.: Либідь, 1993. – 200 с.
- Камінський, 1990* – На перехідному етапі: «гласність», «перебудова» і «демократизація» на Україні / А. Камінський; Передм. М.Прокопа. – Мюнхен 1990. – 622 с.
- Князевич, 2002* – Князевич Д. О. Розвиток молодіжного руху в Україні (друга половина 1980-х – 1990-ті роки): дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Князевич Даря Олександрівна. – К., 2012.
- Набока, 2005* – Український Культурологічний Клуб / Набока С. // Київська весна / Упоряд. і ред. О. Шевченко. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2005.
- Овсієнко, 2005*– Ми просто йшли / Овсієнко В. // Київська весна / Упоряд. і ред. О. Шевченко. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2005. – 575 с.
- Скочок, 2005* – Білі плями української історії (Запис вечора УКК) / Скочок П. // Київська весна / Упоряд. і ред. О. Шевченко. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2005. – 575 с.
- Ткачук, 2009* – Українська Гельсінська Спілка (1988-1990 рр.) у світлинах і документах : фотоальбом / Упоряд. О. Ткачук – Київ : Смолоскип, 2009 . – 223 с.
- Швець, 1987*– Театр тіней, або хто стоїть за лаштунками так званого «Українського Культурологічного Клубу» (УКК) / Швець О. // Вечірній Київ. – 1987. – 19 жовтня.
- Шевченко, 1993* – Це солодке слово «свобода» здобувалось гіркою ціною / Шевченко О. // Голос України. 1993. – 21 серпня.
- Шевченко, 2005* – Статут Українського культурологічного клубу // Київська весна / Упоряд. і ред. О. Шевченко. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2005.

REFERENCES

- Garan, 1993 – Garan O. V. Ubyty drakona (Z istoriyi Ruxu ta novyx partij Ukrayiny) / O. V. Garan. – K.: Lybid, 1993. – 200 s.
- Kaminskyj, 1990 – Na perexidnomu etapi: «glasnost» «perebudova» i «demokratyzaciya» na Ukrayini / A. Kaminskyj; Peredm. M.Prokopa. – Myunxen 1990. – 622 s.
- Knyazevych, 2002 – Knyazevych D. O. Rozvytok molodizhnogo ruxu v Ukrayini (druga polovyna 1980-x – 1990-ti roky): dys. kand. ist. nauk: 07.00.01 / Knyazevych Darya Oleksandrivna. – K., 2012.
- Naboka, 2005 – Ukrayinskyj Kulturologichnyj Klub / Naboka S. // Kyuyivska vesna / Uporyad. i red. O. Shevchenko. – K.: Vyd-vo im. O. Teligy, 2005.
- Ovsiyenko, 2005– My prosto jshly / Ovsiyenko V. // Kyuyivska vesna / Uporyad. i red. O. Shevchenko. – K.: Vyd-vo im. O. Teligy, 2005. – 575 s.
- Skochok, 2005 – Bili plyamy ukrayinskoyi istoriyi (Zapys vechora UKK) / Skochok P. // Kyuyivska vesna / Uporyad. i red. O. Shevchenko. – K.: Vyd-vo im. O. Teligy, 2005. –575 s.
- Shvezcz, 1987– Teatr tinej, abo xto stoyit za lashtunkamy tak zvanogo «Ukrayinskogo Kulturologichnogo Klubu» (UKK) / Shvezcz O. // Vechirnij Kyuyiv. – 1987. – 19 zhovtnya.
- Shevchenko, 1993 – Ce solodke slovo «svoboda» zdobuvalos girkoju cinoyu / Shevchenko O. // Golos Ukrayiny. 1993. – 21 serpnua.

Shevchenko, 2005 – Statut Ukrayinskogo kulturologichnogo klubu // Kyivska vesna / Uporyad. i red. O. Shevchenko. – K.: Vyd-vo im. O. Teligy, 2005.
Tkachuk, 2009 – Ukrayinska Gelsinska Spilka (1988-1990 rr.) u svitlynax i dokumentax : fotoalbom / Uporyad. O. Tkachuk – Kyiv : Smoloskyp, 2009 . – 223 s.

Надійшла до друку 3.07.2014.

УДК 323.25:316.422](477)

Ігор Лисак

ПРОБЛЕМА НЕНАСИЛЛЯ У СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

У статті розглядається питання ненасилля у соціально-політичній сфері. Сучасні процеси соціально-політичних змін відбуваються в контексті загальноцивілізаційних трансформацій, зумовлених глобалізаційними процесами, широким розповсюдженням сучасних засобів інформації та комунікації, суттєвим розширенням можливостей і потреб в індивідуальному, особистісному розвитку людини, якій притаманна ідея ненасилля. Ці чинники обумовлюють, з одного боку, розвиток незалежності та демократії в Україні, її національне відродження, а з другого – модернізацію та гуманізацію сучасної соціально-політичної системи загалом. Важливе місце в цьому складному та багатогранному процесі належить боротьбі за мир, розвитку ненасилля та прагнення до мирного врегулювання існуючих соціально-політичних конфліктів. Охарактеризовано основні положення концепції ненасилля, що визнає необхідність, доцільність та виправдання відмови від застосування насилля.

Ключові слова: ненасилля у соціально-політичній сфері, концепція ненасилля, соціальна справедливість, пацифізм, мир.

В статье рассматривается вопрос ненасилия в социально-политической сфере. Современные процессы социально-политических изменений происходят в контексте общецивилизационных трансформаций, обусловленных глобализационными процессами, широким распространением современных средств информации и коммуникации, существенным расширением возможностей и потребностей в индивидуальном, личностном развитии человека, которому присуща идея ненасилия. Эти факторы обуславливают, с одной стороны, развитие независимости и демократии в Украине, ее национальное возрождение, а с другой – модернизацию и гуманизацию современной социально-политической системы в целом. Важное место в этом сложном и многогранном процессе принадлежит борьбе за мир, развитию ненасилия и стремление к мирному урегулированию существующих социально-политических конфликтов. Охарактеризовано основные положения концепции ненасилия, признающей необходимость, целесообразность и оправдание отказа от применения насилия.

Ключевые слова: ненасилие в социально-политической сфере, концепция ненасилия, социальная справедливость, пацифизм, мир.

The article deals with the problems of non-violence in sociopolitical sphere. Modern processes of sociopolitical changes occur in the context of the general civilizational transformations, caused by globalization processes, widespread modern media and communication, significant expansion opportunities and needs in an individual and personal development, which is inherent in the idea of non-violence. These factors explains, on the one hand, the development of independence and democracy in Ukraine, its national revival, and on the other hand, modernization and humanization of the modern socio-political system in general. An important place in this complicated and multifaceted process belongs struggle for peace, development of non-violence and the desire for a peaceful settlement of the existing socio-political conflicts. Determined, that the practical activities in direction rejection of use of non-violence engage pacifist movements and groups whose work is aimed to solve the large number of problems in society - political, social, economic, ethical, religious, practical etc. During research established the importance of humanistic aspect of a culture of peace, strengthening a culture of peace in collaboration with the ideas of democracy. Formation a culture of peace should be based on the preservation of cultural diversity, encouraging pluralism and dialogue of world Cultures as a force for